

NOTAT

Trampolin

Indstilling til Undervisningsministeriet vedr. brug af springredskaber i folkeskolen m.m.

Baggrund

Sundhedsstyrelsen udsendte i 1981 en meddelelse om nødvendigheden af at forbyde anvendelse af trampolin i skolevæsenet (folkeskole, gymnasium/HF samt efterskole/ungdomsskoler for unge under 18 år). Baggrunden var nogle få alvorlige ulykker med trampolinredskaber. Forbuddet blev fastholdt efter re-vurdering i 1988 og 1993.

I foråret 1993 nedsattes, efter opfordring fra Undervisningsministeriet (UVM), en arbejdsgruppe under Sundhedsstyrelsen med det formål at foretage en gennemgående undersøgelse af mulighederne for genindførelse af minitrampolin/trampet i skoleundervisningen. Arbejdsgruppens rapport forelå ultimo 1993 og konkluderede, at forbuddet mod minitrampolin/trampet (og kun disse) kunne ophæves i en forsøgsperiode på to år under forudsætning af forskellige restriktioner om springtype, krav til udstyret og specialuddannede lærere. Eventuelle skader skulle i forsøgsperioden indberettes på specielt skema til Sundhedsstyrelsen.

Forsøgsperioden udløb den 31. december 1995, og arbejdsgruppen gennemgik efterfølgende de indberettede skader samt vurderede periodens forløb. Arbejdsgruppen konkluderede, at forsøgsperioden var forløbet tilfredsstillende og anbefalede, at genindførelse af minitrampolin/trampet blev gjort permanent. Sundhedsstyrelsen tilsluttede sig denne indstilling under forudsætning af fastholdelse af krav til springtype, materiel og efteruddannelse. Eventuelle skader skulle fortsat indberettes på skema til Sundhedsstyrelsen.

Siden 2002 har Sundhedsstyrelsen ikke modtaget indberetninger vedr. skader i folkeskolen, gymnasiet eller de øvrige skoleformer, der er omfattet af cirkulæret. Faglige grupper fra lærerseminarier, efterskolerne og Dansk Idrætslærerforening har de seneste år rettet henvendelse til Sundhedsstyrelsen, hvori de anmoder styrelsen om at revurdere sine anbefalinger på området.

Sundhedsstyrelsen modtog d. 6. september 2006 anmodning fra Undervisningsministeriet om at udarbejde anbefalinger til afløsning/revision af retningslinier for anvendelse af afsætsredskaber i idrætsundervisningen i folkeskolen, på efterskoler, ungdomshøjskoler m.m.

23. april 2007
j.nr. 7-305-9/1/PAA

Center for Forebyggelse
Sundhedsstyrelsen
Islands Brygge 67
2300 København S
Tlf. 72 22 74 00
Fax 72 22 74 11
E-post info@sst.dk

Dir. tlf. 7222 7602
E-post cff@sst.dk

På denne baggrund nedsatte Sundhedsstyrelsen en bred arbejdsgruppe, som havde til formål at udarbejde anbefalinger for brug af afsætsredskaber i folkeskolen samt andre skoleformer.

Side 2
23. april 2007
Sundhedsstyrelsen

Arbejdsgruppen bestod af:

**Henrik Taarsted Jørgensen (Seminariernes Idrætslærerforening),
Troels Ross Petersen (Efterskoleforeningen),
Tina V. Wachter (Dansk Idrætslærerforening),
Lars Elbæk (Institut for Idræt og Biomekanik, SDU),
Eva Wulff Helge (Institut for Idræt, KU),
Nina Nielsen (Undervisningsministeriet),
Jes Bruun Lauritzen (Sundhedsstyrelsens sagkyndige i ortopædkirurgi, Bispebjerg Hospital),
Sune Krarup-Pedersen (Center for Forebyggelse, Sundhedsstyrelsen).**

Arbejdsproces

Følgende temaer har været behandlet på tre møder i Sundhedsstyrelsen fra d. 8. september 2006:

1. Afklaring af opgaven og arbejdsgruppens rolle
2. Præsentation af dokumentation som inspiration til det videre arbejde på området
3. Intern høring af indstilling til Undervisningsministeriet

Ad 1.

Der var bred enighed om, at basisanbefalingerne bør flygte med det nuværende kompetenceniveau (bilag 2) på seminariernes liniefagsuddannelse i idræt. Desuden var der enighed om, at basis-kompetenceniveauet ikke er tilstrækkeligt til at dække kompetencebehovet ved varetagelse af springundervisning på efterskoler/idrætsskoler. Derfor foreslår arbejdsgruppen, at der bør udarbejdes et kursusforløb, som kvalificerer lærere/undervisere til at håndtere spring på udvidet niveau (bilag 3).

Ad 2

Arbejdsgruppen udarbejdede følgende dokumenter (vedlagt som bilag)

- Begrundelser for anvendelse af fjedrende afsætsredskaber på skoleområdet – med særligt henblik på minitrampolinen (bilag 1)
- Trampolinskader – epidemiologi (bilag 2)
- Liniefagslærerens basis-kompetenceprofil vedrørende fjedrende afsætsredskaber - med særligt henblik på anvendelse af minitrampolin på skoleområdet (bilag 3)
- Undervisernes udvidede kompetenceprofil vedrørende fjedrende afsætsredskaber – med særligt henblik på anvendelse af disse redskaber på skoler med gymnastik- og idrætsprofil (bilag 4)

- Fjedrende afsætsredskaber /status for udvikling (bilag 5)

Indstilling til Undervisningsministeriet

Gennem de seneste år er der sket en markant fornyelse og udvikling i typen af tilgængelige afsætsredskaber og deres anvendelse på landets skoler, og samtidig er idrætslæreruddannelsen i forandring. På den baggrund har det været formålstjenligt at revidere anbefalingerne for brug af afsætsredskaber i idrætsundervisningen på landets skoler.

Endvidere har det været arbejdsgruppens ønske at bygge bro til børn og forældres private brug af afsætsredskaber. I privat regi er salg, brug og skadesfrekvens¹ steget eksponentielt de senere år – specielt i forbindelse med anvendelse af havetrampoliner. Derfor ønskede arbejdsgruppen at sikre, at eleverne i folkeskolen m.m. opnår et realistisk og forsvarligt forhold til brug af afsætsredskaber, som eleverne forhåbentlig kan drage gavn af i privatsfæren. Samtidig var det arbejdsgruppens ønske at opnå fornuftig balance mellem den potentielle risiko ved brug af springredskaber i forhold til de bevægelsesoplevelser, børn i særlig grad opnår ved brug af afsætsredskaber.

Det har ikke været muligt for arbejdsgruppen at identificere evidens for skadesfrekvens i relation til springtype, afsætsredskab, kompetenceniveau eller eksponeringsgrad. Derfor er anbefalingerne udtryk for fornuftsbaseede konsensusbetragtninger fra arbejdsgruppen.

De af cirkulæret omfattede skoleformer er langt fra sammenlignelige, når man ser på den betydning redskabsgymnastikken tillægges, og de ressourcer der anvendes – udviklingen siden sidste cirkulæreændring i 1995 har gjort forskellene betydeligt mere markante. På folkeskoleområdet stifter eleverne i forskelligt omfang kendskab til redskabsgymnastikken, uden at man kan tale om nogen egentlig specialisering, men med fremkomsten af de nye idrætsfolkeskoler vil dette billede givetvis ændre sig. På omkring 50 af de efterskoler, der har en særlig gymnastik- og idrætstradition, kan man bl.a. konstatere følgende:

- elevernes ugentlige timetal til gymnastik alene svinger fra 6 til 14 timer, og på skolerne afholdes mellem 15 og 30 opvisninger hvert år
- de færreste af underviserne har en læreruddannelse, men de har til gengæld en række special-kurser, primært fra DGI og DGF og fra idræthøjskolerne, og har dermed en stor uformel kompetence og stor praktisk erfaring. Gymnastikundervisningen udgør typisk mellem 50 og 100 % af deres samlede undervisningsnorm
- skolerne har tætte relationer til den frivillige idræt, og de vurderes til at have en stor betydning for, at der uddannes det nødvendige antal frivillige ledere/instruktører
- skolerne har en betydning for udvikling og fornyelse af gymnastikken, og flere af de nyere afsætsredskaber er udviklet på skoler eller i tæt samspil med disse.

¹ B. Lauersen et. al. Børneulykker i Danmark. SIF 2006.

Denne forskellighed er baggrunden for, at arbejdsgruppen vil anbefale, at der fremover arbejdes med to kompetenceniveauer.

Side 4
23. april 2007
Sundhedsstyrelsen

På baggrund af den dokumentation, som er tilvejebragt i ovenstående samt tilhørende diskussioner, er arbejdsgruppen kommet frem til følgende anbefalinger for brug af springredskaber:

Anbefalede retningslinier for basis-kompetenceniveau²:

Kompetenceniveau hos faglærer

- Liniefagsuddannelse i idræt, som svarer til kompetenceprofil defineret i bilag 2
- Arbejdsgruppen fastholder, at hvis liniefagsuddannede læreres uddannelse ikke har tilgodeset kompetencer svarende til dem, der er defineret i bilag 2, skal idrætslæreren erhverve sig tilsvarende viden og kompetencer for at kunne anvende minitrampolinen i undervisningen

Afsætsredskaber og landingsflade

- Forbudet mod brug af stor trampolin fastholdes
- Alle andre afsætsredskaber tillades
- Ved horisontale saltrotationer skal der anvendes forhøjet landingsflade, som minimum flugter med afsætsredskabets højeste kant

Springtyper

- Eleven må maksimalt foretage én rotation omkring horisontal akse
- Horisontale rotationer med afsæt fra minitrampolin må kun ske uden forudgående tilløb. Dette gælder både frie horisontale rotationer (saltrotationer) og horisontale rotationer med håndafvikling (overslagsbevægelser).
- Alle øvrige springtyper med og uden tilløb tillades

Øvrige forhold

- Når minitrampoliner ikke anvendes af faglærer skal disse opbevares aflåst. Faglærer forventes at opbevare nøgle til minitrampoliner.

² Jævnfør bilag 3 for definition af basis-kompetenceprofil

Anbefalede retningslinier for udvidet kompetenceniveau – skoler med gymnastik og /eller idrætsprofil ³:

Kompetenceniveau hos faglærer

- Arbejdsgruppen anbefaler, at der udarbejdes et kompetencegivende kursusforløb, hvor der fordres et niveau, der ligger væsentligt over det, der gælder for liniefagsuddannelsen i idræt, og som bl.a. kvalificerer underviserne til at undervise i horisontale rotationer i minitrampolin med tilløb, og i stor trampolin

Afsætsredskaber

- Alle afsætsredskaber tillades

Springtyper

- Alle springtyper tillades – dog anbefales det, at eleven maksimalt foretager dobbeltrotationer omkring den horisontale akse.
- Ved horisontale rotationer anbefales det at anvende forhøjet landingsflade, som minimum flugter med afsætsredskabets laveste kant

Side 5
23. april 2007
Sundhedsstyrelsen

³ Jævnfør bilag 4 for forslag til udvidet kompetenceniveau.